

ارزیابی کیفیت پایان نامه های کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی به منظور ارتقاء کیفیت یادگیری دانشگاهی

پدیدآورده (ها) : نوه ابراهیم، عبد الرحیم؛ منصوریان، یزدان؛ رحیمی، سکینه
مدیریت :: آینده پژوهی مدیریت :: بهار و تابستان 1393 - شماره 101
از 1 تا 12
آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1102067>

دانلود شده توسط : reza beglou
تاریخ دانلود : 16/03/1396

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است. بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [فوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

ارزیابی کیفیت پایان نامه های کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی به منظور ارتقاء کیفیت یادگیری دانشگاهی

عبدالرحیم نوه ابراهیم
دانشیار دانشگاه خوارزمی
naveh1954@yahoo.com

یزدان منصوریان
دانشیار دانشگاه خوارزمی
mansourian@gmail.com

سکینه رحیمی
دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی
mi_rahimi2010@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۲/۹/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۱/۱۶

چکیده

زمینه: پایان نامه های دانشگاهی از دو بعد، قابل توجه و بررسی هستند: محتوا و ساختار. پژوهش‌ها باید به روش علمی انجام شده، و نتایج حاصله، با رعایت اصول نگارش علمی گزارش شود.

هدف: پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کیفی پایان نامه های کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه تربیت معلم در سال‌های ۸۹-۸۰ صورت گرفت.

روش: پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی انجام گرفت. تعداد ۵۷ پایان نامه به روش سرشماری مورد بررسی قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌ای که حاوی ۹۶ سؤال در هفده شاخص و هفت بخش شامل مدخل، کلیات، ادبیات، روش، یافته‌ها، نتیجه‌گیری و منابع گردآوری شد. ابزار گردآوری داده‌ها، مشاهده و به صورت اسنادی انجام گرفت و بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت درجه بندی شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی از قبیل فراوانی، درصد، درصد تراکمی، میانگین و انحراف استاندارد، صورت گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد میانگین کل بخش‌های هفت‌گانه در پایان نامه های مورد بررسی، بر اساس پیوستار پنج درجه ای مطلوبیت در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار گرفت. بخش‌های مدخل، یافته‌ها و منابع در وضعیت مطلوب و بخش‌های کلیات، ادبیات، روش، و نتیجه‌گیری در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار گرفت.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد پایان نامه‌ها در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارند. برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق، ارائه دروسی مبنی بر اصول نگارش علمی و پایان نامه نویسی، ارزیابی مرتب پایان نامه‌ها و تدوین دستورالعملی که بخش‌های مختلف پایان نامه را تشریح نماید، می‌تواند در ارتقاء کیفیت پایان نامه‌ها تأثیرگذار باشد.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی، پایان نامه، تحلیل محتوا، اصول نگارش علمی.

۱- مقدمه

جایگاه آموزش عالی در فرآیند توسعه کشورها بسی رفیع و مورد توجه دولت‌ها و ملت‌هاست. در بین دوره‌های مختلف آموزش عالی، تحصیلات تکمیلی دارای نقش و منزلتی والاتر است. این دوره‌ی تحصیلی به دلیل توأمان ساختن آموزش و پژوهش، منبع مهمی برای تولید دانش محسوب می‌شود (نیلی، نصر، اکبری، ۱۳۸۶).

پایان نامه به عنوان گسترده‌ترین محصول پژوهشی دانشگاه‌ها، اولین تجربه تحقیقاتی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری است که مبنای برنامه تحصیلی این دوره محسوب می‌شود؛ و ملاکی که دانشجویان با به‌کارگیری آن فعالیت‌های تحصیلی خود را کامل می‌کنند و طی این فرآیند یکی از وظایف دانشجویان این است که در بخشی از رشته تحصیلیشان علم را گامی پیش‌تر برند؛ لذا هرگونه توجه و دقت در امر پایان نامه نویسی و ارتقای کیفیت آن در آینده تحقیقاتی کشور بسیار مفید خواهد بود (هایسون و کورنر^۱، ۱۹۹۶، بالدوین و رز^۲، ۲۰۱۰). نگارش پایان نامه مرحله‌ای از تحصیل است که در آن دانشجویان می‌توانند به تمرین و تکمیل آموخته‌های قبلی خود بپردازند و از اینرو می‌توان به جرات بیان کرد که پایان نامه‌ها نقش اساسی در ارتقا کیفیت یادگیری دانشجویان دارد.

پایان نامه به چند علت دارای اهمیت می‌باشد: نخست آنکه پایان نامه، در واقع آموزش دانش، مهارت و روش - شناسی تحقیق برای دانشجویان است؛ و وجود چهارچوبی مناسب و یکنواخت برای ارائه این واحد آموزشی - پژوهشی ضروری است. از طرف دیگر، هر پایان نامه به عنوان الگویی برای سایر دانشجویان قلمداد می‌گردد که به عنوان مرجعی در ساختار مرسوم دانشگاه به آن مراجعه می‌کنند. بنابراین وجود پایان‌نامه‌هایی با کیفیت و محتوای مناسب برای راهنمایی در این خصوص، احساس می‌شود (جعفری، طبیبیان، فاطمی، ۱۳۸۲).

علیرغم وجود نظرهای فراوانی در خصوص چگونگی انجام پژوهش علمی و اجرای یک پروژه پژوهشی (کراسول^۳، ۱۹۹۰؛ کوهن و ماریسون^۴، ۲۰۰۷؛ کازبی^۵، ۲۰۰۳؛ جانسون^۶، ۲۰۰۴، بورگ و گال^۷، ۲۰۰۳، بلیکی^۸، ۲۰۱۰؛ جان بست^۹، ۱۳۹۰؛ دلاور، ۱۳۸؛ کرلینجر، ۱۳۸۲،

سرمد و دیگران، ۱۳۹۰، هومن، ۱۳۸۶)، و نیز الگوهایی در نگارش علمی (بروس^{۱۰}، ۲۰۰۱، جونز، وهاب و حجدن^{۱۰}، ۲۰۰۷؛ طوسی، ۱۳۹۰، حری، ۱۳۸۵، موحد، ۱۳۸۷، موسی پور و علوی، ۱۳۸۷، منصوریان، ۱۳۸۸)، دستورالعمل جامع و مدونی برای نگارش پایان نامه‌ها وجود ندارد.

این امر سبب می‌شود که دانشگاه‌های مختلف، به گونه‌ای متفاوت به تدوین پایان نامه‌های خود بپردازند. این مسئله در مواقعی موجب می‌شود که دانشجویان علیرغم صرف وقت زیاد برای انجام امور تحقیقاتی پایان نامه، به دلیل عدم آشنایی با اصول نگارش علمی، موفق به اطلاع‌رسانی کامل از نتایج تحقیقات خود نشوند (دوامی، معینی، رفیعی، ۱۳۸۰) و این مسئله در مواردی موجب تنزل کیفیت پایان‌نامه‌ها شده و در مواردی به دلیل عدم وجود دستورالعملی برای ارزیابی پژوهش‌های انجام شده نتایج متناقضی از ارزیابی‌ها گزارش می‌شود.

سبحانی، پور رمضان و ذاکر (۱۳۷۷) پایان نامه‌های تحقیقی دانشجویان پزشکی دانشگاه گیلان را ارزیابی کرده و نشان می‌دهند تنها ۱۵/۴ درصد پایان‌نامه‌ها در حد عالی (حد مورد انتظار) نوشته شده و بقیه در درجه‌های مختلف نقاط ضعف و کاستی‌هایی داشتند، آن‌ها بیشترین اشکال را در قسمت منابع و بحث و کمترین اشکال را در بخش یافته‌ها گزارش کرده‌اند. این در حالی است که مطالعه علیشیری و همکاران (۱۳۸۹)، میزان رعایت اصول نگارش علمی در پایان‌نامه‌ها را ۹۸/۹ درصد گزارش کرده‌اند.

فلاح زاده، محب و عزالدینی (۱۳۸۷) در ارزیابی ویژگی‌ها و ساختار پایان‌نامه‌ها ۷۵ درصد آن‌ها را خوب و بالاتر از آن گزارش کرده‌اند. در حالی که قنبری (۱۳۸۶) در ارزیابی خود از پیشنهادها و پایان نامه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه الزهرا به این نتیجه می‌رسد که پایان‌نامه‌ها از کیفیت بالایی برخوردار نیستند.

چنانچه ملاحظه می‌شود، مطالعات صورت گرفته حاکی از وجود تناقضاتی در کیفیت پایان‌نامه‌ها است. علاوه بر آن اغلب پژوهش‌های انجام شده از ارزیابی پایان‌نامه‌ها در گروه علوم پزشکی صورت گرفته (رضاییان و دیگران، ۱۳۸۴؛ کوه‌بومی و دیگران، ۱۳۸۵؛ دولانی و

گزارش کرده‌اند که عمده‌ترین اشکالات وارده از کار برگ‌ها از سوی داوران در سال‌های مذکور به طور کلی و به ترتیب اهمیت ابعاد محتوایی و ساختاری (صوری) مقالات را در برمی‌گیرد. ابعاد یادشده هر کدام متغیرهای موثری را به ترتیب اولویت و اهمیت شامل می‌شوند. همچنین یافته‌های این پژوهش پس از کاربرد تکنیک تحلیل محتوا، حاکی از آن است که عمده‌ترین اشکالات و اصلاحات پیشنهادی داوران بیشتر ناظر بر روش تحقیق مقالات و مباحث نظری آن‌هاست که، مجموعاً ۵۸٪ درصد از سهم کل اشکالات واردشده بر مقالات را به خود اختصاص داده است.

کوهبومی وهمکاران (۱۳۸۵) وضعیت شاخص‌های روش تحقیق در پایان‌نامه‌های دکترای عمومی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه را مورد بررسی قرار داده‌اند یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد میانگین نمره کل شاخص‌های ده‌گانه در پایان‌نامه‌های مورد بررسی 3.11 ± 8.77 از ۲۰ بوده است. به جز شاخص‌های «عنوان» که رتبه بسیار خوب و «یافته‌ها» که رتبه خوب اخذ کرده‌اند، بقیه شاخص‌ها در مرتبه متوسط، ضعیف یا نامناسب قرار داشتند. آزمون تی تفاوت معنی‌داری را در نمره میانگین شاخص‌های ده‌گانه نشان داد. میانگین امتیاز کل پایان‌نامه‌ها در دوره‌های زمانی دوم، سوم، چهارم و پنجم نسبت به دوره قبلی خود افزایش یافته است.

فلاح زاده، محب و عزالدینی (۱۳۸۷) نیز در ارزیابی پایان‌نامه‌های دانش‌آموختگان دانشگاه علوم پزشکی یزد به این نتیجه رسیده‌اند که ۲/۱۰ درصد پایان‌نامه‌ها از نظر نگارش و روش تحقیق نمره کیفیت عالی، ۶۴٫۸ درصد نمره کیفیت خوب، ۲۴٫۲ درصد متوسط و ۰٫۶ درصد نمره ضعیف داشتند.

سیدین و باب الحوائجی (۱۳۸۸) در تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های آزاد واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران و علوم و تحقیقات اهواز و همدان گزارش کرده‌اند که روش پیمایشی بیش از سایر روش‌ها در پایان‌نامه‌ها استفاده شده است. پراستفاده‌ترین ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه، و آمار توصیفی پرکاربردترین روش

دیگران، ۱۳۸۶؛ فلاح زاده و دیگران، ۱۳۸۷؛ نوحی و دیگران، ۱۳۸۹؛ علیشیری و دیگران، ۱۳۸۹) و کمتر پژوهشی در حوزه علوم انسانی به ارزیابی محتوای پایان‌نامه‌ها پرداخته‌اند.

لذا پژوهش حاضر بر آن شد محتوای تمامی بخش‌های پایان‌نامه‌های مدیریت آموزشی دانشگاه تربیت معلم را ارزیابی کند. سؤال اصلی پژوهش این است که: پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه تربیت معلم از چه کیفیتی برخوردار است.

پیشینه

کربلاآقایی (۱۳۷۷) در پژوهشی، میزان رعایت استانداردهای بین‌المللی ایزو در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های دولتی تهران را در سال‌های ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۴ بررسی کرده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد مؤلفه‌های عنوان، ترکیب‌بندی بدنه اصلی و فهرست مندرجات در اکثر پایان‌نامه‌ها به میزان بالایی رعایت شده است. در رابطه با مؤلفه‌ی عنوان، این ویژگی‌ها به جز سال ۷۰ در سایر سال‌ها به صورت کامل رعایت شده است.

دوامی، معینی و رفیعی (۱۳۸۰) پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اراک را طی سال‌های ۷۳ تا ۷۹ از لحاظ رعایت اصول نگارش علمی بررسی کرده‌اند. در این مطالعه تعداد ۲۶۶ پایان‌نامه به روش مشاهده مستقیم و ثبت در اسناد صورت گرفت. نتایج نشان داد به لحاظ نوع پایان‌نامه، بیشترین فراوانی مرتبط به مطالعات توصیفی - مقطعی به میزان ۴۴ درصد بود و هیچیک از پایان‌نامه‌ها ترجمه یا مرور مقالات نبودند. این بررسی رعایت اصول نگارش در ۵۲ درصد پایان‌نامه‌ها را خوب، ۴۰ درصد را متوسط و ۸ درصد را ضعیف نشان داد. به لحاظ بخش‌های شش‌گانه اصلی پایان‌نامه‌ها، صحیح‌ترین شیوه نگارش مربوط به بخش‌های چکیده (۵۴ درصد) و یافته‌ها (۵۲٫۳ درصد) و ضعیف‌ترین آن مربوط به نگارش بخش بحث (۲۶٫۳ درصد) بود.

ارشاد، قاراخانی و میرزایی (۱۳۸۴) در ارزیابی مقالات منتشر شده در نشریه انجمن جامعه‌شناسی ایران در سال‌های ۸۲ تا ۸۳ دآوری این مقالات را بررسی و

آماري در پايان نامه های مورد بررسی بوده است. تحلیل محتوای مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت در حوزه روانشناسی تربیتی نشان می‌دهد عمده‌ترین ضعف نویسندگان (۷۸ درصد) عدم استفاده مناسب از ادبیات و نتیجه پژوهش‌های پیشین است. در برخی از این پژوهش‌ها نویسندگان هیچ استفاده‌ای از نتایج سایر پژوهش‌ها برای مشخص کردن ابعاد مسئله مورد پژوهش خود نداشتند. در برخی دیگر از مقالات بعد از ذکر نتایج چندین پژوهش درباره موضوع مورد بررسی، هیچ نوع جمع‌بندی از آن‌ها صورت نگرفته و مطالب به صورت موازی کنار هم چیده شده‌اند. علاوه بر این‌ها در بیش از نیمی از مقالات نویسندگان نگاهی نقادانه نداشته‌اند (فتح آبادی، ۱۳۸۹).

بخشی از یافته‌های تحقیق جارولین و واکری (۱۹۹۳) حاکی از آن است که در ۸۳۳ مقاله تحقیقی منتشر شده در ۳۷ نشریه هسته کتابداری و اطلاع رسانی، روش غالب ۲۲ درصد روش پیمایشی بوده است. تحقیق کومار (۱۹۹۵) در مورد مقالات کتابداری و اطلاع رسانی در سالهای ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ نیز بیانگر رواج و غلبه روش پیمایشی در این حوزه است.

بروس هال^{۱۱}، آن وارد^{۱۲} و کانای کامر^{۱۳} (۱۹۹۸) از داوران خواستند تا نمونه‌ای از ۱۲۸ مقاله منتشر شده در زمینه علوم تربیتی را در سال ۱۹۸۳ را بررسی کرده و نقایص هر یک از این مقالات را ذکر نمایند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که بیشترین لغزش‌های ذکر شده به روش‌شناسی پژوهش (مانند مشخص نکردن پایایی و روایی مقیاس‌های مورد استفاده)، یا مشکلاتی در چگونگی گزارش آن (مانند این که محدودیت‌های تحقیق به درستی توصیف نشده است) مربوط می‌شدند (به نقل از بورگ و گال، ۲۰۰۳).

کارفالا (۱۹۹۹) در بررسی خود ۲۶۸۹ پایان نامه مربوط به رشته تکنولوژی آموزشی را با روش تحلیل محتوا در فاصله سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۹۸ موورد بررسی قرار داد. براساس مطالعات وی در اواخر دهه ۷۰ مطالعات مقایسه‌ای، در حدود ۷ درصد تحقیقات پایان نامه‌ای را به خود اختصاص داده بود و در اواخر دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰ تعداد مطالعات تطبیقی به ۵ درصد کاهش پیدا کرده

بود و در پنج سال آخر، مطالعات تطبیقی تنها ۳ درصد مطالعات پایان نامه‌ای را به خود اختصاص داده بود. در پژوهشی که بورمن (۲۰۰۰) بر روی ۲۰ پایان‌نامه دکتری انجام داد ۷۳ درصد از روش‌های تحقیق به کار رفته از نوع گذشته نگر و مروری بوده‌اند. در تحقیق فوسو و آلمانا (۲۰۰۹) نیز نوع خط مشی مدیریت کتابخانه در استفاده از پیشنهادهای مستخرج از پایان نامه‌ها باعث اقبال محققین به روش‌های تجربی شده بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، توصیفی-تحلیلی است و از نظر فرآیند اجرا به اعتبار اینکه از آمار توصیفی استفاده می‌کند، نوعی ارزیابی کمی است و از این لحاظ که هر یک از مقوله‌ها را با محتوای آثار مطابقت می‌دهد، تحلیل محتوا محسوب شده و نوعی ارزیابی کیفی می‌باشد. جامعه پژوهش شامل تمام پایان‌نامه‌هایی است که توسط فارغ‌التحصیلان دوره‌ی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه تربیت معلم از ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ ارائه شده است. روش جمع‌آوری داده‌ها مشاهده و ثبت در پرسشنامه توسط پژوهشگر بود. پرسشنامه تهیه شده حاوی ۹۶ نشانگر بود. این نشانگرها ۱۷ شاخص اصلی پایان‌نامه‌ها را در بر می‌گرفت که این شاخص‌ها نیز در ۷ بخش بدین شرح خلاصه شد: مدخل پژوهش (۱۱ نشانگر)، کلیات (۳۳ نشانگر)، ادبیات (۱۰ نشانگر)، روش‌شناسی (۱۷ نشانگر)، تحلیل یافته‌ها (۶ نشانگر)، بحث و نتیجه‌گیری (۱۴ نشانگر) و منابع (۵ نشانگر).

پس از اختصاص نشانگرها، به بخش‌ها و مؤلفه‌ها، هر یک از نشانگرها بر اساس طیف لیکرت از ۱ تا ۵ درجه - بندی شد. پرسش اصلی تمام سؤال‌ها این بود که ویژگی‌های گردآوری شده تا چه اندازه در پایان‌نامه‌ها رعایت شده‌اند و نمره گذاری بر این اساس صورت گرفت: اصلاً رعایت نشده، ۱؛ کم رعایت شده، ۲؛ تا حدودی رعایت شده، ۳؛ زیاد، ۴ و کاملاً رعایت شده، ۵.

روایی پرسشنامه توسط دو نفر از اساتید دانشگاه تربیت معلم تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و شاخص‌های توصیفی فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد و جداول و نمودارها

یافته‌ها:

طبق اطلاعات جدول ۱ یافته‌های پژوهش، نشان می‌دهد از مجموع هفت بخش بررسی شده، بخش‌های مدخل پژوهش، یافته‌ها و منابع در وضعیت مطلوب و بخش‌های کلیات، ادبیات، روش‌شناسی و نتیجه‌گیری در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار گرفتند.

استفاده شد. داده‌ها پس از گردآوری با پیوستار مطلوبیت بازرگان و همکاران (۱۳۸۵)، مطابقت داده شد. در این طیف که بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت درجه بندی شده است، نتایج بدست آمده‌ی حاصل از میانگین ۱ تا ۲/۳۳ در وضعیت نامطلوب، ۲/۳۳ تا ۳/۶۶ در سطح نسبتاً مطلوب و ۳/۶۷ تا ۵ در وضعیت مطلوب ارزیابی می‌شوند

جدول ۱: توصیف وضعیت بخش‌های هفت‌گانه‌ی پایان‌نامه‌ها

بخش	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	وضعیت
مدخل	۳.۷۸	۰.۵۰	۲.۲۷	۴.۶۴	مطلوب
کلیات	۳.۰۷	۰.۷۱	۱.۴۵	۴.۵۵	نسبتاً مطلوب
ادبیات	۳.۰۸	۰.۵۴	۱.۸۰	۴.۳۰	نسبتاً مطلوب
روش‌شناسی	۳.۳۸	۰.۴۹	۲.۲۹	۴.۶۵	نسبتاً مطلوب
یافته‌ها	۴.۲۲	۰.۵۴	۳	۵	مطلوب
نتیجه‌گیری	۳.۱۹	۰.۷۴	۱.۵۰	۴.۷۹	نسبتاً مطلوب
منابع	۳.۷۴	۰.۵۱	۱.۸۰	۴.۸۰	مطلوب

در جدول ۲ اطلاعات بخش‌ها به تفکیک هفده شاخص موجود در پایان‌نامه‌ها گردآوری شده است.

جدول ۲: توصیف وضعیت پایان‌نامه‌ها بر اساس شاخص‌های هفده‌گانه

ملاک	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	وضعیت
عنوان	۴.۳۹	0.36	۳.۵۰	۵	مطلوب
چکیده	۳.۴۴	۰.۶۸	۱.۴۳	۴.۸۶	نسبتاً مطلوب
مقدمه	۳.۵۲	۱.۰۲	۱.۴۰	۵	نسبتاً مطلوب
بیان مسئله	۲.۶۲	۰.۸۱	۱.۳۶	۴.۵۵	نسبتاً مطلوب
هدف	۳.۵۱	۱.۲۱	۱.۴۰	۵	نسبتاً مطلوب
فرضیه(سؤال)	۴.۱	۰.۸۵	۲.۲۵	۵	مطلوب
ضرورت	۱.۸	۰.۶۵	۱	۴	نامطلوب
تعاریف	۳.۴۲	۱.۰۸	۱.۵۰	۵	نسبتاً مطلوب
ادبیات	۳.۶۲	۰.۶۳	۲	۴.۸۰	نسبتاً مطلوب
پیشینه	۳.۳۱	۰.۶۷	۱.۸۰	۴.۸۰	نسبتاً مطلوب
روش	۲.۷۳	۰.۶۲	۱.۵۰	۴.۳۸	نسبتاً مطلوب
جامعه و نمونه	۳.۷۵	۰.۶۶	۲	۴.۷۵	مطلوب
ابزار	۴.۱۲	۰.۵۱	۳	۵	مطلوب
یافته‌ها	۴.۲۲	۰.۵۴	۳	۵	مطلوب
نتیجه‌گیری	۳.۲۵	۰.۷۲	۱.۷۱	۴.۸۶	نسبتاً مطلوب
پیشنهاد	۳.۱۳	۰.۸۵	۱.۲۹	۴.۷۱	نسبتاً مطلوب
منابع	۳.۷۴	۰.۵۱	۱.۸۰	۴.۸۰	مطلوب

نگارش یافته توسط دختران در وضعیت بهتری از پسران قرار دارد.

جهت مقایسه ارتباط نمره ی کسب شده پایان نامه ها توسط داوران و نمره ی حاصل از ارزیابی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده چنانچه جدول ۵ نشان می دهد ضریب همبستگی ۰/۵۰۴ در سطح ۰/۰۱ بدست آمده است این بدین معنی است که ارتباط معنی داری میان نمره دریافت شده پایان نامه ها توسط داوران و نمره حاصل از ارزیابی رابطه مثبت معنی داری وجود دارد یعنی با افزایش نمره اکتسابی پایان نامه در داوری، نمره حاصل از ارزیابی آن نیز بالا می رود.

مقایسه ی نمره های پایان نامه ها در دو دوره ی پنج ساله نشان می دهد، پایان نامه هایی که در دوره دوم تدوین شده اند، از کیفیت بالاتری برخوردارند. جدول ۶ نشان می دهد تعداد ۲۹ پایان نامه در فاصله پنج ساله ۸۴-۸۰ و ۲۸ پایان نامه در پنج ساله دوم یعنی ۸۹-۸۵ نگارش شده اند. آزمون تی مستقل حاکی از این است که تفاوت میان پایان نامه ها در دو دوره پنج ساله در سطح ۰/۰۵ معنی دار است.

در پاسخ به سؤال اصلی پژوهش مبنی بر اینکه پایان نامه ها از چه کیفیتی برخوردارند؟ ابتدا امتیازهای تمامی سؤالات ترکیب شده و سپس میانگین و انحراف استاندارد کل محاسبه و مطابق بخش های قبل بر اساس پیوستار مطلوبیت وضعیت کلی پایان نامه ها مشخص شد (جدول ۳).

جدول ۳: توصیف وضعیت کلی پایان نامه ها

میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	وضعیت
۳.۳۳	۰.۵۱	۱.۹۵	۴.۴۹	نسبتاً مطلوب

یافته ها نشان می دهد تعداد ۴۳ پایان نامه توسط دانشجویان دختر و ۱۴ پایان نامه توسط دانشجویان پسر نگارش شده است. تفاوت معناداری میان نمره نهایی دانشجویان دختر و پسر در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. لذا از این یافته ها چنین مستفاد می شود نمره های پایان نامه های دختران نسبت به پسران بالاتر بوده و پایان نامه های

جدول ۴ آزمون تی دو گروه مستقل برای مقایسه وضعیت نمره های دختران و پسران

متغیر	شاخص آماری		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تفاوت میانگین ها	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	معناداری
	پسر	دختر									
جنسیت	۴۳	۳.۲۵	۱۴	۳.۷۵	۰.۴۶	۰.۱۲	-۰.۳۲	-۲.۰۷	۵۵	۰.۰۵	۰.۰۴
	۱۴	۰.۵۱									

جدول ۵ آزمون همبستگی پیرسون برای مقایسه نمره های پایان نامه و نمره ارزیابی

متغیر	شاخص آماری		میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معناداری	معنی داری
	پایان نامه	ارزیابی						
نمره	۳.۵۲	۱.۱۶	۳.۳۳	۰.۵۱	۰.۱۵	۰.۵۰	۰.۰۱	۰.۰۰۰
	۳.۳۳	۰.۵۱						

جدول ۶ آزمون تی دو گروه مستقل برای مقایسه وضعیت نمره ها در دو دوره پنج ساله

متغیر	شاخص آماری		تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تفاوت میانگین ها	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	معناداری
	۸۴-۸۰	۸۹-۸۵									
سال	۲۹	۳.۰۳	۲۸	۳.۶۵	۰.۴۴	۰.۰۸	-۰.۶۱	-۵.۶۲	۵۵	۰.۰۵	۰.۰۰۰
	۲۸	۰.۳۸									

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد، بخش مدخل پژوهش از کیفیت مطلوبی برخوردار است. این یافته با یافته‌های کربلا آقایی (۱۳۷۷)، دوامی و دیگران (۱۳۸۰)، کوه بومی و دیگران (۱۳۸۵)، آصف زاده و دیگران (۱۳۸۷) و فتح‌آبادی (۱۳۸۹) همسو می‌باشد. از آنجا که عنوان، نخستین بخش از پژوهش است که در بازبایی اطلاعات از سوی پژوهشگران بیشترین توجه را به خود جلب می‌نماید، و از طرفی چون عنوان آغازگر پژوهش است و متغیرهای اصلی پژوهش در آن مشخص شده و به نوعی هدف پژوهش را بیان می‌کند و در ارزیابی و قضاوت از سوی داوران پیش از همه بخش‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد، لذا اساتید راهنما و مشاور و همچنین پژوهشگر سعی در تدوین عنوانی مناسب و دقیق در راستای اهداف پژوهش می‌نمایند.

شاخص دیگر مورد بررسی در این بخش «چکیده» می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد چکیده - ی پایان‌نامه‌ها در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. این نتیجه با پژوهش‌های دوامی و دیگران (۱۳۸۰)، سلسبیلی (۱۳۸۹) و نوحی و دیگران (۱۳۸۹) همسو می‌باشد. چکیده نیز مانند عنوان، جزء اولین مؤلفه‌هایی است که پژوهشگران دیگر در جستجوی مطالب و اطلاعات جهت انجام پژوهش خویش در سیستم‌های اطلاعاتی جستجو می‌کنند. همچنین از آنجا که در پذیرش مقالات پژوهشی چکیده اولین بخشی است که در اکثر مجلات و همایش‌ها ارائه می‌شود، لذا پژوهشگران حداکثر سعی خود را می‌نمایند تا در نگارش این بخش تصویری کامل و گویا از پژوهش و پایان‌نامه خود ارائه نمایند.

در بخش کلیات بالاترین امتیاز را شاخص «فرضیه» به خود اختصاص داده است. از آنجا که نظریه‌ها و گزارش‌های منتشر شده از یافته‌های سایر مطالعات منابع تدوین فرضیه‌ها هستند (لین و پاول، ۲۰۱۰)، این یافته نشان می‌دهد که اساتید راهنما در حوزه موضوعی خود تسلط کافی دارند و توانسته‌اند فرضیه‌هایی تدوین کنند که در راستای دستیابی به اهداف پژوهش باشند. این یافته با یافته‌های فلاح زاده و دیگران (۱۳۸۷)، نوحی و

دیگران (۱۳۸۹) همسو می‌باشد.

شاخص «ضرورت» تنها شاخصی است که در وضعیت نامطلوب قرار دارد. این شاخص برخلاف نام آن ظاهراً از اهمیت چندانی در بررسی پایان‌نامه‌ها برخوردار نیست. پژوهش‌های انجام شده قبل نیز که پایان‌نامه‌ها را ارزیابی کرده‌اند، در بسیاری موارد بخش جداگانه‌ای را به این مؤلفه اختصاص نداده‌اند. به نظر می‌رسد کیفیت این بخش از دید اساتید راهنما و مشاور نیز آنچنان ضروری به نظر نمی‌رسد و یا احتمالاً به این دلیل که برخی از مواردی که باید در بخش اهمیت و ضرورت بیان شوند، در بیان مسئله آورده می‌شوند و به نوعی دانشجویان از اینکه چه مواردی باید در این بخش گنجانده شود، نا آگاهند؛ موجب افت کیفیت این قسمت شده است.

یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد بخش «ادبیات» در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. این بخش دارای دو شاخص «ادبیات» و «پیشینه» است. بخش ادبیات چنانچه یافته‌ها نشان دادند در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. چنانچه ملاحظه می‌شود این میانگین به وضعیت مطلوب نزدیک شده است یعنی پایان‌نامه‌ها توانسته‌اند به خوبی نظریه‌های موجود در حوزه مطالعاتی خود را شناسایی و در ترکیب و دسته‌بندی متغیرها و تدوین فرضیه‌های مناسب از آن‌ها استفاده کنند. علت این امر صرف زمان زیاد دانشجویان برای گردآوری این فصل و پی‌ریزی پایه‌ای علمی برای ادامه پژوهش در مراحل بعدی است. گرچه دانشجویان در فرآیند تحصیل با نظریه‌ها و ادبیات موضوعات مرتبط با زمینه تحصیلی خود آشنا می‌شوند اما تنها در انجام پایان‌نامه است که این مهم با عمق بیشتر و با بررسی‌های فراوان حوزه مطالعاتی برای گردآوری آخرین اطلاعات مرتبط با موضوع پژوهش صورت می‌گیرد و این امر علت ایجاد یک ادبیات قوی در پایان‌نامه است.

در مورد شاخص پیشینه که گرچه در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد با این حال محتوای این بخش در پایان‌نامه‌ها چندان مطلوب نیست. بدین سبب که آنچه در پیشینه‌ها لحاظ شده است صرفاً قرار دادن پژوهش‌های انجام شده‌ی پیشین به صورت موازی کنار یکدیگر است و پژوهشگر نظر انتقادی خود یا ارتباط پژوهش‌های قبل با

پژوهش خود را در پایان نامه ذکر نکرده است .

از آنجایی که داشتن پیشینه قوی به خصوص در بخش پیشینه های خارجی از سوی اساتید به عنوان پایه - ی محکم علمی تلقی می شود، در برخی پایان نامه ها پژوهش هایی که ربط منطقی چندانی به کار ندارند در بخش پیشینه آورده می شوند، تا این بخش را به عبارتی «پر بار» نمایند. گرچه بررسی متن بیشتر و استفاده از مقالات و مستندات علمی، بار علمی کار را بیشتر می کند اما آنچه در پایان نامه نویسی به خصوص در مقطع کارشناسی ارشد باید مورد توجه قرار گیرد تقویت قدرت تحلیل و انتقاد دانشجویان و کمک به آن ها در باهم نگری پژوهش های انجام شده و ارتباط آن با پژوهشی است که آن ها انجام می دهند. کاظمی (۱۳۷۹) معتقد است در فصل بررسی ادبیات توانایی های انتقادی دانشجو به عنوان محقق محک زده می شود بنابراین استاد راهنما و دانشجو برای اثبات اینکه تسلط کافی برای نقادی منابع، ارتباط منابع موجود با زمینه تحقیق خود وجوه تمایز کار خود با دیگران دارند باید سرمایه گذاری بیشتری روی این فصل از پایان نامه انجام دهند.

بخش روش شناسی در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. این بخش در سه شاخص روش پژوهش، جامعه و نمونه و ابزار پژوهش بررسی شد که از این میان روش پژوهش در پایین ترین رتبه قرار دارد و ابزار پژوهش بالاترین رتبه ی این بخش را دارد.

در مورد بخش روش شناسی، عمده ضعف پایان نامه ها عدم ذکر نوع روش به لحاظ مختلف است. اینکه روش پژوهش به لحاظ هدف، فرایند اجرا، پیامد یا نتیجه، زمان و منطق اجرا چه بوده است در اکثر پایان نامه ها قید نشده و تنها به ذکر روش پژوهش به لحاظ هدف اکتفا شده است. دلیل این امر توجه صرف به اجرای پژوهش و ذکر آن در بخش روش پژوهش است.

شاخص دیگری که در بخش روش شناسی مورد بررسی قرار گرفت «جامعه و نمونه» ی پژوهش است. این بخش در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. پرمسئله ترین قسمت در این بخش عدم توجه روش نمونه گیری /انتخاب شده و بیان مزیت های آن به روش های دیگر است. پژوهش های دیگر این بخش را به این صورت

بررسی نکرده اند مثلاً فتح آبادی (۱۳۸۹) کیامنش و صفرخانی (۱۳۸۹) در یافته های خود نامشخص بودن حجم نمونه را گزارش کرده اند و هوشیار فرد و دیگران (۱۳۸۸)، شهبازی و دیگران (۱۳۸۹) نیز توجیه نداشتن حجم نمونه را در نتایج خود ابراز می کنند.

ظاهراً این مسئله که روش انتخاب شده برای نمونه گیری چه روشی است و دلیل ارجحیت این روش بر روش های دیگر چیست؟ مسئله ای بوده است که از سوی دانشجویان و اساتید راهنما نادیده گرفته شده یا دلیلی بر ذکر آن احساس نشده است. اما نباید از نظر دور داشت که انتخاب روش صحیح نمونه گیری و همچنین انتخاب نمونه مناسب و معرف جامعه از مراحل اساسی پژوهش است. زیرا اگر تعداد نمونه کافی نباشد، نتیجه آزمون آماری معنی دار نخواهد بود و اگر تعداد خیلی زیاد باشد، نتیجه آزمون آماری معنی دار است در حالی که نتیجه تحقیق، ممکن است غیر از این باشد. در هر دو صورت نتایج حاصل از پژوهش را نمی توان به جامعه تعمیم داد در صورتی که هدف پژوهش ها حل مسائل جامعه است نه گروه نمونه لذا در انتخاب روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه با دقت بیشتری به خرج داد.

بخش تحلیل یافته ها در وضعیت مطلوب قرار دارد که با یافته های دوامی و همکاران (۱۳۸۰) و علیشیری و همکاران (۱۳۸۹) همسو است. در تبیین این مسئله دو مورد قابل ذکر است: یکی اینکه بخش تحلیل یافته ها معمولاً توسط خود دانشجو صورت نمی گیرد و بیشتر به افراد متخصص در زمینه روش آماری و تحلیل داده ها واگذار می شود. لذا این بخش با کمترین نقص و اغلب به صورت مطلوب گردآوری می شود. دلیل این امر نیز شاید راهنمایی ضعیف اساتید در این بخش از پژوهش باشد چنانچه نتایج تحقیق نیلی و دیگران (۱۳۸۶) و هالد و دبلیوس (۱۹۹۵) نیز مؤید این مطلب است. این پژوهشگران در مطالعه خود به این نتیجه می رسند که کمترین میزان مشارکت اساتید راهنما در بخش تحلیل داده ها است لذا دانشجویان نیز چون مهارت کافی در روش تحقیق و تحلیل داده های آماری ندارند بالاجبار دست به دامان متخصصین این امر می شوند. دلیل دیگر آن توجه و دقت زیاد داوران به بخش یافته های پژوهش

و کاستی می‌پذیرد و گزارش می‌کند. لذا بخش بحث به جای تلافی اندیشه‌ها تبدیل به بخشی می‌شود که یافته‌ها به صورت موازی کنار یکدیگر چیده می‌شوند.

علت دیگر آن شاید این مسئله باشد که اساتید به دلیل حساسیت‌هایی که در بخش‌های قبل به خرج داده‌اند توجه چندانی به این بخش نمی‌کنند. برخی اساتید با تأکید بسیار بر پایه‌ریزی چارچوب قوی در فصل دوم و اصرار به استفاده بیش از حد از منابع قوی به ویژه منابع لاتین، بیشترین انرژی دانشجوی را مصرف این فصل می‌نمایند و برخی اساتید با تأکید بسیار بر استفاده از روش‌های پیچیده‌ی آماری و تحلیل‌های پیچیده (که در مواردی خود دانشجوی نیز به سختی آن را درک می‌کند)، به گفته منصوریان (۱۳۸۹) خواننده را متقاعد و حتی در صورت نیاز مرعوب می‌کنند. به نوعی که در بحث نتیجه‌گیری نتوان ایرادی بر آن وارد کرد.

دلیل دیگر کاستی در بخش بحث این است که چون این بخش آخرین مرحله از پژوهش است دانشجویان مایل است تا هرچه سریع‌تر کار به اتمام رسد، لذا در مواردی با تعجیل در تدوین این بخش مطلوبیت کار را کاهش می‌دهد. غافل از اینکه بخش بحث مهم‌ترین بخشی است که در آن خط فکری پژوهشگر مشخص شده نتایج پژوهش انجام شده را به صورت حلقه‌اتصال در کنار پژوهش‌های دیگر جهت افزودن به دانش موجود قرار می‌دهد

یافته‌ها نشان می‌دهد بخش منابع در وضعیت مطلوب قرار دارد. به گزارش دوامی (۱۳۸۰) ۴۹ درصد از پایان‌نامه‌های بررسی شده در پژوهش ایشان در بخش منابع خوب (مطلوب) گزارش شده‌اند. علیشیری و همکاران (۱۳۸۹) نیز بخش منابع پایان‌نامه‌ها را مطلوب گزارش کرده‌اند. علت این امر وجود شیوه جامع منبع‌نویسی در حوزه‌های مختلف علمی است که در پایان‌نامه‌ها نیز به دقت فراوان توسط داوران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد لذا دانشجویان دقت زیادی در ارجاع دهی منابع می‌نمایند و بخش منابع پایان‌نامه‌ها از وضعیت مطلوبی برخوردار می‌شود. چنانچه در یافته‌های این پژوهش نیز وجود استاندارد معتبر برای ارجاع دهی بالاترین امتیاز این مؤلفه را دریافت نموده است این نتیجه نشان می‌دهد ۶۳/۲ درصد از پایان‌نامه‌ها در بخش منابع از شیوه

است و این علت سبب می‌شود که اساتید راهنما دانشجویان را به دقت زیاد در تدوین این بخش ترغیب نمایند.

بخش بحث و نتیجه‌گیری در وضعیت نسبتاً مطلوب قرار دارد. دوامی و همکاران (۱۳۸۰) ۴۶/۵ درصد از پایان‌نامه‌ها را در وضعیت متوسط (نسبتاً مطلوب) ارزیابی کرده‌اند. در مطالعه آصف‌زاده و دیگران (۱۳۸۷) و نوحی و دیگران (۱۳۸۹) این بخش، ضعیف گزارش شده است در مقابل در پژوهش علیشیری و همکاران (۱۳۸۹) بخش بحث را مطلوب گزارش کرده‌اند.

چنانچه ملاحظه می‌شود نتایج متفاوتی در بخش بحث در پژوهش‌های صورت گرفته گزارش شده است. از آنجایی که کیفیت امری ذهنی است و در ارزیابی، قضاوت فرد ارزیاب نیز تأثیر گذار است و از طرفی چون معیار واحدی برای ارزیابی وجود ندارد و هر یک از پژوهش‌ها بر اساس معیارهایی متفاوت سنجیده می‌شوند، این عوامل موجب حصول نتایج متفاوت می‌شود. آنچه مهم است این است که در بخش بحث و نتیجه‌گیری چنانچه از نام آن برمی‌آید، نتایج بدست آمده باید مورد بحث و بررسی قرار گیرند، به تحقیقات قبل مرتبط شوند، علت هماهنگی یا عدم هماهنگی با پژوهش‌های قبل تبیین شود و ارتباط بین پژوهش و یافته‌ها با استدلال علمی بیان شود (حسن‌آبادی، ۱۳۸۹).

در پایان نامه‌های مطالعه شده در بخش بحث و نتیجه‌گیری، برخی پایان‌نامه‌ها فقط یافته‌ها را به نوعی دیگر تکرار کرده‌اند، در پاره‌ای موارد پژوهش انجام شده به پژوهش‌های قبل مرتبط نشده‌اند و پایان‌نامه‌هایی که یافته‌های پژوهش آن‌ها به یافته‌های دیگر مرتبط شده علت هماهنگی یا ناهماهنگی یافته‌ها بررسی نشده است. این نتیجه نشان می‌دهد دانشجویان در تدوین بخش بحث و نتیجه‌گیری با مشکل مواجه هستند.

این مسئله از چند جنبه می‌تواند بررسی شود: یکی از دلایل آن منفعل بودن دانشجویان در فرآیند پژوهش است، دانشجویان به جای داشتن دیدی انتقادی و تحلیلی به نتایج یافته‌های خود و دیگران و برقراری ارتباط مستدل میان آن‌ها در گزارش پژوهش عملاً به گزارشگری تبدیل می‌شود که صرفاً یافته‌های خود و دیگران را بی‌هیچ کم

استاندارد ارجاع دهی به درستی استفاده کرده اند.

عمده ضعف این مؤلفه مربوط به قدیمی بودن منابع استفاده شده در پایان نامه هاست. این نتیجه در یافته های علمی (۱۳۷۹) نیز تکرار شده است. این مسئله ممکن است به دلایل گوناگون اتفاق افتد. دلیل اول می تواند عدم دسترسی دانشجویان به منابع روز باشد. دلیل دوم عدم توانایی دانشجویان در جستجوی اطلاعات و دلیل سوم اینکه دانشجویان در استفاده از کتابها از آخرین نسخه چاپ شده آن بهره نمی گیرند. برخی از کتابها به خصوص کتابهایی که جزء منابع اصلی رشته ها محسوب می شوند هر چند سال یک بار تجدید چاپ می شوند لذا استفاده از جدیدترین نسخه موجب به روز شدن منابع خواهند شد.

نتایج همچنین نشان می دهد که تفاوت معنی داری میان پایان نامه هایی که در دو دوره زمانی بررسی شده اند، وجود دارد این یافته ها نشان می دهند پایان نامه هایی که در سال های ۸۵ تا ۸۹ نگارش شده اند نسبت به پایان نامه های نوشته شده در سال های ۸۰ تا ۸۴ نمره بالاتری دریافت نموده اند. یعنی پایان نامه ها به لحاظ کیفیت در دوره دوم بهتر از دوره اول بوده اند این نتیجه در یافته های جعفری و دیگران (۱۳۸۲) کوه بومی و همکاران (۱۳۸۵)، نوحی و دیگران (۱۳۸۹) و رضائیان و دیگران (۱۳۸۴) نیز تکرار شده است. عواملی از قبیل تأثیر عامل زمان، تغییر آئین نامه پایان نامه ها و شرکت اساتید و دانشجویان در کارگاه های روش تحقیق، موجب افزایش کیفیت پایان نامه ها شده است.

فهرست منابع

- ۱) آصفزاده، سعید؛ اکبرشاهی، شکوفه؛ هاشمی، فریبا؛ مشاطان، مهری (۱۳۸۷). ارزیابی پایان نامه های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین. مجله دانشگاه علوم پزشکی قزوین، دوره هفدهم شماره ۶۷، صص ۶۵-۷۲.
- ۲) بازرگان عباس؛ میرکمالی، محمد؛ نادری، ابوالقاسم (۱۳۸۵). گزارش ارزیابی درونی گروه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی. دانشگاه تهران.

۳) بست، جان (۱۳۹۰). روش های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری. ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگس طالقانی. تهران: رشد.

۴) جعفری، فریبا؛ طبیبیان، فروزان؛ فاطمی، طیبه (۱۳۸۲). ویژگی ها و ساختار پایان نامه های مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در دهه ۷۸-۱۳۶۸. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۹(۳). صص ۲۲-۱۵.

۵) حری، عباس (۱۳۸۵). آیین نگارش علمی. تهران دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه های عمومی کشور.

۶) دلاور، علی (۱۳۸۷). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. تهران: انتشارات رشد.

۷) دوامی، محمد حسن، معینی، لطیف، رفیعی محمد (۱۳۸۰). بررسی اصول نگارش پایان نامه های پزشکی فارغ التحصیلان دانشگاه علوم پزشکی اراک طی سال های ۷۹-۷۳، ره آورد دانش / سال چهارم / شماره سوم ۴ صص ۳۱-۲۳

۸) رضاییان، محسن؛ سالم، زینب؛ دهقان، سیاوش؛ صیادی، احمد رضا، ایرامنش، فرهاد؛ غاحمدی، محمدحسن (۱۳۸۴). ارزشیابی نقادانه پایان نامه های دانشجویان پزشکی دانشکده پزشکی رفسنجان. گام های توسعه در آموزش پزشکی، ۲ (۲). صص ۷۲-۷۹.

۹) سبحانی، عبدالرسول؛ پور رمضان، مهرداد؛ ذاکر نقیبی، علی. (۱۳۷۷). بررسی رعایت اصول نگارش علمی پایان نامه های تحقیقاتی دانشجویان پزشکی گیلان، مجله دانشکده پزشکی گیلان. ۷(۲۵) صص ۱۶-۲۳.

۱۰) سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه (۱۳۹۰). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: نشر آگه.

۱۱) سلسبیلی، نادر (۱۳۸۹). کند و کاو در یک دهه انتشار مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت در قلمرو یاددهی - یادگیری روش های آموزش (۸۸-۱۳۷۹). فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۳. ۱۴۸-۱۲۱.

۱۲) شهبازی، ارمغان؛ حراجی، افشین؛ شیبانی نیا، احمد؛ مهرشادیان، محسن؛ ولایی، ناصر؛ هوشیار فرد، امیر ارسلان؛ نوربخش، مهرا؛ توکلی، بیتا؛ خواجوی

- علمی-پژوهشی دانشگاه الزهراء. سال هشتم، شماره ۲۸، ۱-۱۷.
- (۲۱) کوه بومی، ژاله؛ عزیزی، فریدون؛ ولایی، ناصر؛ رضایی، منصور؛ مهربان، بهمن؛ کهریزی، مهوش (۱۳۸۵). بررسی وضعیت شاخص‌های روش تحقیق در پایان‌نامه‌های دکترای عمومی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (۱۳۸۴-۱۳۶۷). فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. سال دهم شماره دوم صص ۱۸۶-۱۷۷.
- (۲۲) کیامنش، علیرضا؛ صفرخانی، مریم (۱۳۸۹). کند و کاو در یک دهه انتشار مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت در قلمرو ارزشیابی آموزشی (۸۸-۱۳۷۹). فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۳. صص ۳۲-۱۱.
- (۲۳) گال مردیت؛ بورگ والتر؛ گال جویس؛ (۲۰۰۳). روش‌های تحقیق کمی و کیفی. ترجمه احمد رضا نصر و همکاران، جلد اول، چاپ پنجم. تهران: سمت.
- (۲۴) منصوریان، یزدان (۱۳۸۸). صد ویژگی یک مقاله علمی پژوهشی خوب. کلیات کتاب ماه، شماره ۱۴۵ صص ۶۶-۷۷.
- (۲۵) منصوریان، یزدان (۱۳۸۹). مبانی نگارش علمی. تهران: نشر کتابدار.
- (۲۶) منصوریان، یزدان (۱۳۹۰) پرسش‌های پرتکرار پیرامون پژوهش کیفی، نشریه الکترونیکی عطف، شماره
- <http://www2.atfmag.info/1390/11/15/qualitativ/>
موسی‌پور، نعمت‌الله؛ علوی حمیدرضا (۱۳۸۵). نگارش علمی. انتشارات دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- (۲۷) نوحی، عصمت؛ صادقی، تابنده؛ قهرمانیان، اکرم (۱۳۸۹). بررسی مقایسه‌ای ساختار و رعایت نگارش علمی پایان‌نامه‌های پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی کرمان و تبریز. مجله دانشکده پرستاری و مامایی رازی کرمان، سال دهم شماره ۲۰.
- (۲۸) نوه ابراهیم (۱۳۸۹) کند و کاو در یک دهه انتشار مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت در قلمرو یاددهی-یادگیری روش‌های آموزش (۸۸-۱۳۷۹). فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۳. صص ۱۶۹-۱۴۹.
- (۲۹) نیلی، محمدرضا؛ نصر، احمدرضا؛ اکبری، نعمت‌الله (۱۳۸۶). بررسی کیفیت راهنمایی پایان‌نامه‌های خان، آزاده. (۱۳۹۰). بررسی صحت اصول نگرش متغیرهای تحقیق، جامعه مورد بررسی، تعداد نمونه و روش نمونه‌گیری در پایان‌نامه‌های واحد دندان-پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه تحقیق در علوم دندان پزشکی. (۱)۷. ۳۴-۴۲.
- (۱۳) طوسی، بهرام. (۱۳۹۰). راهنمای پژوهش و اصول علمی مقاله‌نویسی. نشر تابران
- (۱۴) علمی، طاهره. (۱۳۷۹). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های تربیت مدرس، تهران و علوم پزشکی ایران (سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۳). مجله روانشناسی و علوم تربیتی. دوره ۳۰ شماره ۲، ۶۳-۴۳.
- (۱۵) علیشیری، غلام حسین؛ فخرجهانی، فرهاد؛ رخساری زاده، حمید؛ میری، سیدمحمد؛ حلی‌ساز، محمدتقی؛ حسینی، سید مرتضی. (۱۳۸۹). ارزیابی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان پزشکی یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی از نظر اصول نگارش. مجله طب نظامی. (۲)۱۲، ۷۹-۷۵.
- (۱۶) فتح‌آبادی، جلیل (۱۳۸۹). کند و کاو در یک دهه انتشار مقالات فصلنامه تعلیم و تربیت در قلمرو روانشناسی تربیتی (۸۸-۱۳۷۹). فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۳، ۳۳-۶۹.
- (۱۷) فلاح زاده، حسین، محب سهراب و عزالدینی. فاطمه. (۱۳۸۷). ارزیابی ویژگی‌ها و ساختار پایان‌نامه‌های دانش‌آموختگان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد. آموزش در علوم پزشکی. (۱)۸، ۱۵۴-۱۵۷.
- (۱۸) کازبی، پل سی (۲۰۰۳). پایه‌های پژوهش در علوم رفتاری. ترجمه حجت‌اله فراهانی و حمیدرضا عریضی (۱۳۸۷). تهران: نشر روان.
- (۱۹) کاظمی، سید عباس. (۱۳۷۹). چگونه تحقیق کنیم. تهران: دانشگاه امام حسین.
- (۲۰) کر بلا آقایی (۱۳۷۷). میزان رعایت استانداردهای بین‌المللی ایزو در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در سال‌های ۱۳۶۶ تا ۱۳۷۴. فصلنامه

- Has Come. Educational Researcher . 33, 14-26.
- 43) Jones, S., Wahab, K., Hejden, B. (2007). How to Write Your MBA Thesis. Oxford: Meyer & Meyer(UK)Ltd.
- 44) Krathwohl, D. R. (1993). Methods of educational and social science research: An integrated approach. New York: Longman/Addison Wesley Longman.
- 45) Kumar, S. (1995). Content Analysis of Journal Literature in Library and Information Science 1994-1995. Master's Research Paper, Kent State University.
- 46) Lynn, S. C., Powell, R. R. (2010). Basic Research Methods for Librarians. USA: Greenwood.

یادداشت‌ها

1. Higgison & Corner
2. Baldwin & Rose
3. Krathwohl
4. Cohen & Morrison
5. Kozby
6. Johansone
7. Burg & Gall
8. Blaikie
9. Brause
10. Jons, Vahab & hejden
11. Bruce Hall
12. Ann Ward
13. Connie Comer

- دوره کارشناسی ارشد. دانشور رفتار. سال چهاردهم شماره ۲۴.
- ۳۰) هوشیار فرد، امیر ارسلان، لاسمی، اسحق؛ شیبانی نیا، احمد؛ مهرشادیان، محسن؛ ولایی، ناصر؛ شهبازی، ارمغان؛ نوربخش، مهرا؛ توکلی، بیتا؛ خواجوی خان، آزاده. (۱۳۸۸). بررسی میزان صحت اصول نگارش روش تحقیق و نحوه اجرای آن در پایان نامه‌های واحد دندان پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه تحقیق در علوم دندان پزشکی. ۶(۴). ص ۱۵-۲۳.
- ۳۱) هومن، حیدرعلی(۱۳۸۶). شناخت روش علمی در علوم رفتاری. تهران: سمت.
- 32) Baldwin, Moyra A., Rose, Pat(2009). Concept analysis as a dissertation methodology.Elsevier Ltd. Nurse Education Today, 29, 780-783.
- 33) Blaikie ,N. (2010). Designing Social Research. Cambridge: polity press. 2nd ed.
- 34) Brause, S . R.,(2001). Writing Your Doctoral Dissertation; Invisible Rules for Success. Routledge, Falmer.
- 35) Burman, J. S. (2000). Doctoral Research in IMTECH: Document Use Pattern. Analysis of Library Science and Documentation 47(9): 121-130.
- 36) Caffarella, E. P. (1999). The Major Themes and Trends in Doctoral Dissertation Research in Educational Technology from 1977 through 1998. Paper presented at the proceeding of selected research and development.
- 37) Cohen, L. M., & Morrison, L. (2007). Research Methods in Education. Canada: Routledge, 6th edition.
- 38) Creswell, G.W. (1998). Qualitative inquiry and research design: choosing a among five traditions. Thousand oaks, CA:sage.
- 39) Fosu,V. K. & A. A. Alemna, A. (2009). An Analytical Study of Masters Dissertations on the Balme Library, University of Ghana, Legon. African Journal of Library, Archives & Information Science 16(2),71-78.
- 40) Higgison, I., Corner, J. (1996). Postgraduate research training: the Ph.D. and MD thesis. Palliat Med: 10(2),. 8-113.
- 41) Jarvelin, K. & Vakkeri, P. (1993). The Evaluation of Library and Information Science 1965-1985: A Content Analysis of Journal Articles. Information Processing and Management. 9 (1): 129-144.
- 42) Johnson, B. R. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time